

Kapitola 12

Kýčovitá moudrost

Jen těžko si lze představit, jak málo podnětů se člověku v lesním klášteře v Thajsku dostává. Samozřejmě jsme neměli přístup k žádné zábavě ani populární kultuře, jak jsme v západním světě zvyklí. Mezi nejčtenější knihy v klášterní knihovně patřily ty, které mi každoročně s vytříbeným vkusem posílal k narozeninám a k Vánocům můj bratr, a sice stripové série o Calvinovi a Hobbesovi. Tato literární díla se u mnohých z nás těšila překvapivé oblibě. Kdybyste jen viděli, jak byly ty sešity ohmatané a potrhané! Do Calvina a Hobbese se zvláště zamiloval mnich jménem Kondañño. Toho kupodivu nezajímalo nic, co se týkalo meditace nebo buddhismu. Líbily se mu jen praktické stránky mnišského života. Například rád něco stavěl. A také rád četl komiksy.

Jednou jsem v meditačním sále čekal, až se pustíme do jídla. Jak už jsem zmínil, člověk, který se dvacet tři a půl hodiny denně postí, se umí na jídlo zaměřit opravdu uputně. Byl jsem jím skoro posedlý. Plný očekávání jsem si všiml, že se ten den zrovna podává můj nejoblíbenější

dezert – lepkavá velkozrnná rýže, vařená v kokosové smetaně a servírovaná s čerstvým zralým mangem. Když jsem měli tiše sedět a děkovat za darované jídlo, zažíval jsem hotová muka. V duchu jsem počítal, jestli dezert vystačí i pro mě. V té době jsem v klášteře pobýval teprve krátce, proto měli přednost jiní. Poněkud úzkostně jsem se rozhlížel kolem a snažil se najít cokoli, co by mou mysl zaměstnalo. Vtom mi pohled padl na křiklavý plastový kužel po mé pravici.

Na vysoké škole jsme se učili, že pro správné fungování tržní ekonomiky musí docházet ke svobodnému předávání informací, tedy že všichni zúčastnění mají stejný přístup k informacím. V klášteře se uchytila v mnoha směrech značně nedokonalá ekonomika. Stavěla zcela a jedině na darech, almužnách a velkorysosti. O nic jsme neprosili, s výjimkou toho, že jsme směli odpovědět, pokud se nás někdo zeptal, co by pro nás mohl udělat. Lidé tedy zpravidla chodili s dary, o nichž si mysleli, že se nám hodí. To občas vedlo k situacím, kdy se nám určité věci extrémně přemnožily, například toaletní papír. Kolik jen jsme měli toaletního papíru! Neustále jsme vymýšleli nové a nové kreativní způsoby, jak ho všechen využít.

Jeden zámožný dárců z Bangkoku zavítal do Japonska a tam objevil plastový kužel s dírou uprostřed, který se napsadil na roli toaletního papíru. Kartonový vnitřek role se vyndal a z díry uprostřed nasazeného cylindru se daly vyťahovat příhodně dlouhé útržky papíru. Tím vznikl ideální zásobník na ubrousky, aniž uprostřed jídelního stolu musela stát role toaletního papíru.

Tvrzení, že mají v Asii obecně a zejména v Japonsku slabost pro kýč, není přehnané. Zmíněný plastový cylindr je toho typickým příkladem. A tak tam sedím hypnotizován zářivě žlutým a jasně červeným držákem na toaletní papír s motivem Hello Kitty.

Frustrován nedostatkem vjemů jsem ho popadl, abych si ho prohlédl zblízka a zjistil, jestli se na něm něco nepíše. Jako v dětství, ještě před nástupem mobilních telefonů, kdy jsme u snídaně četli texty na krabici od mléka. A skutečně. Úplně dole, u základny cylindru, jsem si ke své radosti všiml anglického nápisu. Stálo tam, volně přeloženo:

Vědění je hrdé na všechno, co ví. Moudrost je skromná před vším, co neví.

No vida! Nadčasová moudrost, natištěná na nápadně křiklavý plastový kužel. Hlava nás umí paličatě přesvědčovat o své pravdě, ale vyplatí se na její pravidla hry nepřistoupit. Pokud žijeme jen s tím, co už podle našeho názoru víme, uzavíráme se do sebe a o hodně přicházíme. Chceme-li dosáhnout hlubší moudrosti, musíme se oprostít od celé řady svých přesvědčení a spokojit se s tím, že někdy zkrátka něco nevíme. Velký problém často nastane, když si myslíme, že něco víme. A naopak být si vědom, že něco nevíme, z toho žádný větší problém nevznikne.

Kdybychom žili jen s tím, co si už myslíme, že víme – jak bychom si pak všimli něčeho nového? Jak bychom se mohli učit? Jak bychom se mohli přizpůsobit, improvizovat, hrát si? Jak bychom mohli vést obohacující rozhovory, kdy jedna a jedna dají dohromady tři?

Chcete-li vědět, jak se cítí ten, kdo nikdy neposlouchá svůj chytřejší hlas, kdo se nechává paralyzovat vlastními myšlenkovými pochody, kdo si je vším bezvýhradně jist, pak mi dovoluňte použít pedagogický příklad z velké studnice moudrosti západního světa, a sice z *Medvídka Pú*.

Ve scéně, o které vám chci povědět, Medvídek Pú bezcílně bloumá s Prasátkem po lese. Nepochybně to máte před očima: Medvídek Pú v krátkém červeném tričku a Prasátko

v růžových plavečkách. Když procházejí kolem příbytku Králíčka, Pú se zastaví a zamyšleně řekne: „Králíček je chytrý.“ „Ano,“ odpoví Prasátko, „Králíček má rozum.“ Nadlouho se oba odmlčí a potom Pú prohlásí: „Myslím, že právě proto nikdy nic nechápe.“

Nám všem je to povědomé. Známe lidi, kteří jsou uvězněni v mlze vlastního přemýšlení; jsou duchem nepřítomní. Cosi je omezuje. Králíček je možná chytrý a učený. Ale na otázku, zda chci život prožít jako Králíček, nebo jako Medvídek Pú, je odpověď jasná, tedy alespoň v mém případě. A podle mě by nám všem prospělo, kdybychom našli svého vnitřního Medvídka Pú. Kdybychom se na to, co nás obklopuje, častěji dívali jeho očima – otevřenýma, bdělýma, vědomýma.

Jen zřídka mě baví něco vyprávět osobě, která je jako Králíček, tedy někomu, kdo žije zcela ponořen v tom, co si myslí, že už ví. Většinou mám pocit, že mě neposlouchá, spíše jako by si v hlavě formuloval, co sám řekne, jakmile přestanu mluvit. Také mívá sklon má slova pořád hodnotit. Mé názory a můj vlastní pohled na věc schvaluje jen do té míry, do jaké se shodují s jeho světovým názorem. Nevzniká žádné kouzlo. Čas strávený s takovým člověkem mě zkrátka netěší.

A proti tomu – není úžasné vyprávět cokoli osobě, která je otevřená názorům ostatních, někomu, kdo zvědavě naslouchá? Někomu, kdo se umí vžít do vaší kůže, kráčet vám bok po boku, vcítit se do vás? Naslouchání skutečně léčí. Při podobném setkání odhalujeme i sami sebe: *Páni, já tady vykládám a vysvětluji a říkám něco, co jsem ani nevěděl, že si myslím nebo cítím, nebo že o tom vůbec přemýšlím. Zajímavé!* Opravdové naslouchání druhým nám pomáhá uvědomit si sebe sama. A to vůbec není málo. To už něco znamená.